
IKGADĒJĀ MONITORINGA UN INDEKSA PAR JAUNATNES POLITIKAS ĪSTENOŠANU AKTUALIZĒŠANA

NOSLĒGUMA ZIŅOJUMS

Pasūtītājs

Izglītības un zinātnes ministrija
Vaļņu iela 2
Rīga, LV-1050
Latvija

Īstenotājs

SIA "Excolo Latvia"
Matīsa iela 11A
Jūrmala, LV-2008
Latvija

Rīga, 2014

SATURS

1.	IEVADS	3
2.	PĀRSKATS PAR JAUNATNES PĒTNIECĪBU LATVIJĀ	4
3.	REGULĀRO PĒTĪJUMU DETALIZĒTS IZVĒRTĒJUMS	8
4.	IETEIKUMI JAUNATNES POLITIKAS MONITORINGA PĒTĪJUMU PILNVEIDEI	15
5.	PIELIKUMI	17
5.1.	Monitoringa aptaujas anketa jauniešiem (sākotnējā versija)	17
5.2.	Monitoringa aptaujas anketa jaunatnes darbiniekiem (sākotnējā versija)	19
5.3.	Monitoringa metodoloģija (sākotnējā versija)	21

1. IEVADS

Pierādījumos balstītas politikas veidošana ir viens no būtiskiem faktoriem, kas nodrošina tās sekmīgumu. Jaunatnes politika Latvijā attīstījusies nevienmērīgi, sekojoši – arī datu un informācijas ievākšana un analīze bijusi ne vienmēr sekmīga. Lai gan jau kopš 2008. gada notiek regulāri jaunatnes situācijas monitoringa pētījumi, to sniegto datu spēja objektīvi raksturot jaunatnes politikas un jaunatnes mērķa grupas reālo situāciju ir diskutējama. 2012. gadā pēc Izglītības un zinātnes ministrijas iniciatīvas tika izstrādāts jaunatnes politikas īstenošanas indekss, kurš tika iecerēts kā objektīvs rādītājs jaunatnes politikas īstenošanas efektivitātei. Tomēr arī šim mērījumam konstatējamas vairākas būtiskas nepilnības. Latvijā tiek veikti arī dažādi citi pētījumi, kas tieši vai netieši attiecas uz jaunatnes mērķa grupu vai jaunatnes politiku, tomēr tie ir neregulāri (kas nozīmē, ka ļauj konstatēt konkrētā brīža situāciju, bet reti nodrošina iespēju vērtēt attīstības tendences ilgākā laika periodā), tajos tiek izmantotas dažādas, no Jaunatnes likumā definētā atšķirīgas vecuma grupas (15-24, 18-24, 18-30 u.c., nevis 13-25), kā arī visbiežāk to tematikai nav tiešas sasaistes ar jaunatnes politikas plānošanas dokumentiem un īstenošanas aktivitātēm (kas nozīmē, ka mērījumi tiešā veidā nereflektē par jaunatnes politikas efektivitāti). Līdz šim jaunatnes pētījumi koncentrējušies arī tikai uz vienu mērķa grupu – jauniešiem -, bet nav pievērsušies citām jaunatnes jomā būtiskām mērķa grupām, piemēram, jaunatnes darbiniekiem, kas ir būtisks resurss jaunatnes dzīves kvalitātes uzlabošanā, tādēļ to vērtējumi, vajadzības un prakses jaunatnes politikas kontekstā ir ne mazāk svarīgas kā pašu jauniešu.

Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2009.-2018. gadam vidusposma izvērtējumā tika konstatētas un analizētas būtiskas nepilnības gan dokumenta struktūrā, gan sasaistē ar citiem plānošanas dokumentiem, gan arī politikas rezultātu indikatoru sistēmā. Balstoties uz to, Izglītības un zinātnes ministrija šobrīd izstrādā jaunu plānošanas dokumentu – Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2015-2020. Tas ir piemērots brīdis, lai veiktu arī jaunatnes pētniecības pārskatu un aktualizāciju, definējot būtiskākās līdz šim novērojamās nepilnības un to novēršanas iespējas. Tieši šāds ir šī izvērtējuma mērķis. Izvērtējuma noslēguma ziņojuma saturu veido – pārskats par jaunatnes pētniecību Latvijā pēdējo septiņu gadu laika periodā, detalizēta analīze par regulārajiem jaunatnes jomas pētījumiem, ieteikumi jaunatnes pētniecības uzlabošanai, kā arī piedāvājums turpmāk veicamo pētījumu metodoloģijai un instrumentārijam. Sagatavojot pārskatu un izstrādājot turpmāko pētījumu metodoloģiju, tika ievēroti vairāki būtiski principi: (a) jaunatnes pētniecībai jānodrošina sasaiste ar jaunatnes politikas plānošanas un īstenošanas aktivitātēm, lai sniegtu iespēju vērtēt to sekmīgumu, (b) jaunatnes pētniecībai jāattiecas nodrošināt pēc iespējas objektīvu jaunatnes situācijas raksturojumu, sekojoši tā nevar balstīties tikai uz vienas mērķa grupas subjektīviem pašnovērtējumiem, (c) jaunatnes pētniecībai jānodrošina iespēja izmaiņas jaunatnes jomā vērtēt ilgtermiņā, sekojoši jāveic regulāra pētniecība, nevis tikai atsevišķi *ad hoc* pētījumi. Balstoties šajos principos, ziņojumā tiek

piedāvāts jaunatnes pētniecības risinājums, kas vērsts uz pierādījumos balstītas jaunatnes rīcībpolitikas plānošanu un īstenošanu.

2. PĀRSKATS PAR JAUNATNES PĒTNIECĪBU LATVIJĀ

Jaunatnes pētniecība kā starpdisciplināra joma ietver ļoti plašu tēmu loku – kultūra, politika, vēsture, vērtīborientācija, nodarbinātība, psiholoģija, līdzdalība un vēl daudzas citas. Lai gan Latvijā līdz šim veikti gan atsevišķi socioloģiski reprezentatīvi un akadēmiski zinātniski jaunatnes pētījumi, gan izstrādāti studentu un skolēnu pētnieciskie darbi par jaunatnes tēmu, jaunatnes pētniecība kā pastāvīga un patstāvīga pētniecības disciplīna pagaidām nav nostiprinājusies. Viens no iespējamajiem tā iemesliem – lai gan Latvijā ir atsevišķi pētnieki, kuri veic pētījumus par jaunatni, tomēr nepastāv nekādas formālas vai neformālas institūcijas, kas jaunatnes pētniecības aktualitāti uzturētu politikas un pētniecības dienaskārtībā. Neskatoties uz to, pēdējo piecu gadu laikā ir veikti vairāki būtiski jaunatnes jomas pētījumi, kā arī uzsāktas vairākas Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk tekstā - IZM) iniciatīvas jaunatnes pētniecības aktivizēšanai un attīstībai.

Drošticamākos un detalizētākos datus par jebkuru sabiedrības dzīves jomu parasti nodrošina statistika. Diemžēl Centrālā statistikas pārvalde neapkopu informāciju par jauniešiem kā atsevišķu mērķa grupu, tādēļ statistikas dati par 13 līdz 25 gadīgajiem Latvijas iedzīvotājiem iegūstama dažādās atsevišķās datu bāzēs (nodarbinātība, izglītība, demogrāfija, drošība u.c.). Diemžēl arī tas nenodrošina pilnvērtīgu statistisko informāciju, jo dažādiem statistikas rādītājiem tiek izmantots dažāds vecuma grupu dalījums (16-24, 18-24 u.tml.), kas tikai retos gadījumos atbilst Jaunatnes likumā definētajām 13-25 gadu robežām. Tas būtiski ierobežo pierādījumos balstītas politikas veidošanu, jo nenodrošina iespēju statistiski uzticami vērtēt īstenotās rīcībpolitikas ietekmi uz tās tiešo mērķa grupu. Vēl vairāk – statistikas datu ierobežotā pieejamība būtiski apgrūtina lēmumu pieņemšanu par nepieciešamajām rīcībpolitikas aktivitātēm, jo nesniedz iespēju pilnvērtīgi izvērtēt mērķa grupas vajadzības. Šeit gan iespējams diskutēt par jautājumu, vai jaunatnes politikai jābūt mērķētai uz visu jauniešu kopu kā vienu veselumu vai to jāveido detalizētāku, izdalot konkrētas jauniešu mērķa grupas pēc vecuma, dzimuma, dzīvesvietas, izglītības u.tml.. Ir saprotams, ka kopumā 12 gadu vecuma posms, kura intervālā (13-25) tiek definēti jaunieši Latvijā, ir ļoti neviendabīgs dažādos jauniešu ikdienas dzīves un personības attīstības aspektos, tādēļ izvērtējumi par nepieciešamību detalizēt atšķirīgas jauniešu mērķgrupas būtu pat nepieciešami.

Vismaz daļu trūkstošo datu un informācijas spēj nodrošināt dažādu jomu socioloģiskie pētījumi. Vienīgais regulārais jaunatnes pētījums Latvijā šobrīd ir ikgadējais monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti, iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā un piekļuvi jauniešiem

aktuālai informācijai, kuru kopš 2008. gada veic IZM¹. Tā ietvaros tiek iegūti dati par jauniešu dzīves kvalitāti, pieredzi brīvprātīgā darba veikšanā, iespējām pavadīt brīvo laiku, līdzdalību sociālās, sabiedriskās un politiskās aktivitātēs, informācijas pieejamību un informācijas avotiem, kā arī jauniešiem aktuālākajiem jautājumiem. Monitoringa ikgadējais raksturs ļauj vērtēt jauniešu mērķa grupas uzskatu, vērtējumu un ikdienas prakšu izmaiņas laika gaitā. 2013. gada rudenī tika izdots rakstu krājums „Jaunieši Latvijā. Aktivitāte, mobilitāte, līdzdalība. 2008-2013”, kurā apkopoti piecu gadu laikā veikto jaunatnes pētījumu nozīmīgākie secinājumi, sniedzot gan to tematikas kontekstuālu analīzi Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģijas tēmu aspektā, gan arī salīdzinot Latvijas un citu Eiropas Savienības dalībvalstu jauniešu portretējumu.

2012. gadā pēc IZM iniciatīvas un pasūtījuma SIA „TNS” izstrādāja jaunatnes politikas īstenošanas indeksa metodoloģiju un tā aprobācijas pētījumu². Jaunatnes politikas īstenošanas indekss ir daudzdimensionāls rādītājs, kura mērķis bija nodrošināt iespēju veikt jaunatnes politikas īstenošanas rezultātu izvērtējumu dažādos tās tematiskajos aspektos – izglītība un apmācība, līdzdalība, brīvprātīgais darbs, jaunrade un kultūra, nodarbinātība un uzņēmējdarbība, veselības aizsardzība un labklājība, sociālā iekļaušanās, jaunatne un pasaule. Pēc ieceres, izstrādātais indekss ļauj novērtēt jauniešu iespējas dažādās jomās, kā arī jauniešu praksi un/vai gatavību izmantot savas iespējas. Turpmākajos divos gados IZM īstenoja projektu konkursus, nodrošinot finansējumu pašvaldībām savā teritorijā veikt jauniešu aptaujas pēc izstrādātās jaunatnes politikas īstenošanas indeksa metodoloģijas. 2013.-2014. gadā kopumā tikuši atbalstīti vairāk nekā 20 pašvaldību projekti jauniešu izpētē.

Pēdējo septiņu gadu laikā tikuši īstenoti arī citi jaunatnes pētniecības projekti, kas sniedz ieskatu jauniešu mērķa grupā dažādu atsevišķu tēmu aspektos. 2007. gadā SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” pēc Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pasūtījuma veica apjomīgu pētījumu „Jauniešu sociālās un politiskās darbības izpēte Latvijā”, kura mērķis bija izpētīt jauniešu līdzdalības veidus un formas sabiedriskajā un politiskajā dzīvē, noskaidrojot, kādas ir jauniešu iespējas iesaistīties, kas ir galvenie kavēkļi un kas - motivācijas aktīvai līdzdalībai³. Pētījuma ietvaros ne tikai veikta jauniešu kvantitatīva aptauja, bet analizēts arī jaunatnes politikas veidošanas un īstenošanas process dažādu mērķa grupu skatījumā – iegūti un analizēti viedokļi no jauniešiem, jaunatnes lietu koordinatoriem, jauniešu nevalstiskajām organizācijām, sociālajiem darbiniekiem, kā arī valsts un pašvaldību institūciju darbiniekiem. Bez tam pētnieki veikuši arī jauniešu segmentāciju pēc to aktivitātes un iesaistības datiem, identificējot un analizējot piecus jauniešu līdzdalības segmentus. Līdz šim tas bijis apjomīgākais un detalizētākais pētījums par jauniešu līdzdalības veidiem un iespējām.

¹ Pētījumu ikgadējie ziņojumi pieejami: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/jaunatne/7989.html>

² Pētījuma ziņojums pieejams:

http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/2012/TNS_IZM_Jaunatnes%20monitorings_Politikas%20indekss_2012.pdf

³ Pētījuma ziņojums pieejams:

http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/petijumi/jauniesu_socialas_un_politiskas_darbibas_izpete_Latvija.pdf

2012. gada nogalē SIA „Excolo Latvia” pēc IZM pasūtījuma veica „Jauniešu iespēju, attieksmju un vērtību pētījumu”, kura ietvaros tika īstenota jauniešu aptauja pēc 2007. gada pētījuma metodoloģijas un aptaujas anketas, sekojoši nodrošinot datu par jauniešu iespējām, vērtīborientāciju, nodarbinātību, uzticēšanos institūcijām un līdzdalības motivācijām un šķēršļiem izmaiņu tendenču mērījumu un analīzi⁴. Padziļinātu pētījumu par jauniešu politisko līdzdalību un tās aktivitātes determinantiem 2014. gada rudenī uzsāka Latvijas Jaunatnes padome (sadarbībā ar pētnieku Gintu Klāsonu)⁵. Arī šī pētījuma metodoloģija daļēji balstās 2007. gadā veiktā pētījuma iestrādēs, sekojoši sniegs iespēju jauniešu līdzdalību analizēt ilgākā laika periodā, izvērtējot līdzdalībā notikušās izmaiņas.

2011. gadā Brīvprātīgā darba gada programmas ietvaros SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” pēc IZM pasūtījuma īstenoja pētījumu „Brīvprātīgā darba attīstības iespējas Latvijā un tā ieguldījums tautsaimniecībā”, kas bija pirmais reprezentatīvais pētījums par brīvprātīgā darba jomu⁶. Pētījuma mērķis bija iegūt datus un vispusīgi analizēt brīvprātīgā darba situāciju Latvijā (jāpiemin gan, ka šī pētījuma mērķa grupa bija visi Latvijas iedzīvotāji, iekļaujot arī jauniešus) - analizēt brīvprātīgā darba aktīvo veicēju sociāli demogrāfisko un vērtību profilu, identificēt šķēršļus brīvprātīgā darba plašākai popularitātei sabiedrībā kopumā, izvērtēt informētību par brīvprātīgo darbu, kā arī apzināt Latvijas iedzīvotāju ieinteresētību un gatavību iesaistīties brīvprātīgā darba veikšanā. Bez tam - izmantojot starpnozaru (socioloģija un ekonomika) pētniecisko pieeju, pētījuma ietvaros tika sagatavota metodoloģija un veikti precīzi aprēķini par brīvprātīgā darba ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā kopumā (ekonomisko aprēķinu autors – ekonomists Uldis Spuriņš).

2010. gadā SIA „Socioloģisko pētījumu institūts” pēc IZM pasūtījuma īstenoja „Pētījumu par jauniešu apmācību vajadzībām un interesēm attālos vai mazattīstītos reģionos”, kura mērķis bija iegūt ticamus datus, kas ļautu ar kvantitatīvo un kvalitatīvo socioloģisko datu analīzes metožu palīdzību novērtēt situāciju pašvaldībās jaunatnes politikas jomā un jaunatnes iniciatīvas centru darbību, kā arī identificēt jauniešu intereses un apmācību vajadzības neformālās izglītības jomā⁷. Pētījums sniedz padziļinātu pārskatu gan par jauniešu centru darbības modeļiem, gan jauniešu viedokļiem un vērtējumiem par neformālās izglītības vajadzībām un iespējām.

Valsts kancelejas pētījumu un publikāciju datu bāze⁸ par laika periodu no 2004. līdz 2014. gadam uzrāda kopumā tikai 24 ierakstus, kas saistīti ar pētījumiem tieši par jauniešu mērķa grupu. Protams, šajā periodā ir tikuši veikti arī dažādi citi pētījumi, kas tieši vai netieši attiecas uz jauniešu mērķa grupu, piemēram, apjomīgie nacionālās programmas „Darba tirgus pētījumi”, atsevišķi Rīgas domes

⁴ Pētījuma ziņojums pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/IZM_EKCYP_Jauniesu_aptauja_Excolo_2013.pdf

⁵ Pētījums tiek veikts projekta “Strukturētā dialoga īstenošana Itālijas, Latvijas un Luksemburgas prezidentūras Eiropas Savienības padomē” ietvaros, ko īsteno “Latvijas Jaunatnes padome” sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju un Eiropas Savienības neformālās izglītības programmas Erasmus+ finansiālu atbalstu. Projektu līdzfinansē Eiropas Komisija.

⁶ Pētījuma ziņojums pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/petijumi/IZM_BrivpratigaisDarbs_Zinojums_28112011.pdf

⁷ Pētījuma ziņojums pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/petijumi/petijums_jauniesu_centri_apmacibas-v5.pdf

⁸ Skatīt: <http://petijumi.mk.gov.lv>

pasūtīti pētījumi, Sabiedrības Veselības aģentūras pētījumi par kaitīgajiem ieradumiem u.c.. Tomēr tie visi iekļauj tikai kādu atsevišķu jauniešu mērķa grupu (absolventi, skolēni, bezdarbnieki, sociālā riska grupas u.tml.), bet neanalizē jauniešus kā sociālo grupu kopumā.

Tēmu loks, par kurām veikta jaunatnes pētniecība pēdējo gadu laikā, nav pārāk plašs. Visbiežāk pētījumi veikti par ar izglītību un veselību saistītiem jautājumiem, nereti pētīti arī dzīves kvalitātes, sociālās un politiskās līdzdalības, jaunatnes politikas īstenošanas un brīvprātīgā darba jautājumi. Maz pētīti un analizēti ir tādi būtiski ar jaunatni saistīti jautājumi kā – vērtības un identitāte, mobilitāte (gan nacionālā, gan starptautiskā aspektā), sociālā iekļaušanās, pilsoniskā līdzdalība, jauno tehnoloģiju un mediju ietekme u.c.. Lai veicinātu jaunatnes pētniecības attīstību, IZM ir definējusi vairāk nekā 20 iespējamās pētniecisko darbu tēmas jaunatnes pētniecības jomā un aicinājusi Latvijas augstskolas iekļaut minētās tēmas studentu bakalaura, maģistra un doktora darbu tematu sarakstā⁹. Latvijas universitātes disertāciju datu bāzē¹⁰ konstatējami tikai 11 ieraksti pēdējo desmit gadu laikā, kuros promociju darbu nosaukumos minēta jauniešu mērķa grupa. Vēl aptuveni desmit promocijas darbu, kas tieši attiecas uz jaunatnes izpēti, aizstāvēti citās universitātēs.

Apzinoties un aktualizējot jaunatnes pētniecības būtisko lomu jaunatnes politikas plānošanā un īstenošanā, kopš 2012. gada IZM ir atjaunojusi dalību Eiropas Jaunatnes politikas zināšanu centrā (*The European Knowledge Centre for Youth Policy* (EKCYC)), kurā bija aktīva dalībiece līdz 2009. gadam. Eiropas Jaunatnes politikas zināšanu centrs (turpmāk tekstā - EJPZC) tika izveidots 2005. gadā ar mērķi veicināt uz faktiem balstītas jaunatnes politikas plānošanu un īstenošanu¹¹. Lai sasniegtu šo mērķi, īpaši būtiska ir zināšanu pārnese starp pētniecības, politikas un prakses jomām. EJPZC apkopo un nodrošina informāciju par dažādām jaunatnes pētniecības tēmām un projektiem, kā arī sniedz aktuālu informāciju par konferencēm, semināriem u.c. pasākumiem. Katra dalībvalsts darbam EJPZC izvirza savus nacionālos pārstāvjus - šobrīd EJPZC darbojas 45 valstu, tai skaitā arī visu trīs Baltijas valstu nacionālie pārstāvji, kuri apkopo un regulāri aktualizē informāciju par jaunatnes politiku un ar jaunatni saistītiem jautājumiem savā valstī. Reizi gadā tiek aktualizēta informācija par visu dalībvalstu jaunatnes politiku¹², kā arī tiek gatavoti atsevišķi tematiski ziņojumi par konkrētā gada aktualitātēm (2012. gadā – „Jaunatne un pasaule”¹³, 2013. gadā – „Jauniešu sociālā iekļaušana”¹⁴ un „Labāka jauniešu izpratne”¹⁵ (par jaunatnes pētniecību)).

Līdz 2013. gadam Latvijas pārstāvis (Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta pētniece Ilze Trapenciere) piedalījās arī Eiropas Jaunatnes pētnieku tīklā (*Pool of European Youth*

⁹ Tēmu saraksts pieejams: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/jaunatne/7570.html>

¹⁰ Skatīt: <https://luis.lu.lv/pls/pub/wct.doktd?l=1>

¹¹ Plašāka informācija: <http://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership>

¹² Valstu jaunatnes politikas pārskati pieejami: <http://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/background-information-on-youth-policy>

¹³ Ziņojumi pieejami: <http://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-and-the-world>

¹⁴ Ziņojumi pieejami: <http://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/social-inclusion1>

¹⁵ Ziņojumi pieejami: <http://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/better-knowledge-on-youth>

Researchers (PEYR)). Arī tas apvieno jaunatnes pētniekus no vairākām valstīm (šobrīd - 25), kuri nodrošina jaunatnes jomas ekspertīzi Eiropas Komisijai un Eiropas Padomei.

Jaunatnes pētniecības būtiskā loma jaunatnes politikas veidošanā Eiropas Savienības līmenī tika deklarēta jau 2004. gadā ES Padomes rezolūcijā „Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu pārstāvju Rezolūcija par kopīgiem mērķiem labākas izpratnes un zināšanu par jaunatni jomā” – tajā uzsvērts, ka efektīvai un ilgtspējīgai jaunatnes politikas veidošanai nepieciešams veicināt kvalitatīva zināšanu lauka veidošanos jaunatnes jomā. Politikas plānošana un īstenošana nav iespējama bez uzticamas un detalizētas informācijas un datu pieejamības. Šobrīd izstrādes procesā esošajās jaunajās Jaunatnes politikas pamatnostādnēs 2015-2020 IZM jaunatnes pētnieku starptautisko sadarbību un jaunatnes pētniecību izvirzījusi par vienu no būtiskām pierādījumos balstītas jaunatnes politikas attīstības aktivitātēm. Jaunatnes pētniecība ļauj identificēt ne tikai situāciju šodien, bet lielā mērā paredzēt vidējā un ilgtermiņa attīstības tendences, jo šodienas 13-25 gadīgo jauniešu izvēles, uzskati, vērtības un priekšstati lielā mērā determinē sabiedrību, kādā dzīvosim pēc 10-20-30 gadiem.

3. REGULĀRO PĒTĪJUMU DETALIZĒTS IZVĒRTĒJUMS

Pēc IZM pasūtījuma pēdējo septiņu gadu laikā ikgadēji ticis veikts pētījums „Aptauja ikgadējā monitoringa ietvaros par jauniešu dzīves kvalitāti, iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā un piekļuvi jauniešiem aktuālai informācijai”¹⁶, kā arī izstrādāts „Jaunatnes politikas īstenošanas indekss”¹⁷, pēc kura metodoloģijas veikts pilotpētījums nacionālā līmenī 2012. gadā, 2013. un 2014. gadā to īstenojot arī pašvaldību līmenī. Lai gan abi šie pētījumi sākotnēji tikuši iecerēti kā jaunatnes politikas īstenošanas efektivitāti izvērtējoši, tiem konstatējamas būtiskas nepilnības, kas neļauj tos uzskatīt par pilnvērtīgiem indikatoriem jaunatnes rīcībpolitikas sekmīgumam. Šajā nodaļā sniegts detalizēts katra no minētajiem pētījumiem nepilnību pārskats.

Aptauja ikgadējā monitoringa ietvaros par jauniešu dzīves kvalitāti, iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā un piekļuvi jauniešiem aktuālai informācijai

Saīsināti šis pētījums tiek dēvēts par jaunatnes politikas monitoringu (turpmāk tekstā - monitoring) un tas ir šobrīd vienīgais Latvijas jauniešu pētījums, kurš tiek atkārtots regulāri (kopš 2008. gada) un pēc vienotas metodoloģijas. Tomēr monitoringam ir vairākas būtiskas nepilnības.

Pirmkārt, monitoringa anketā iekļautajiem jautājumiem un tēmām nav tiešas sasaistes nedz ar nacionālā, nedz ES, nedz reģionālā vai lokālā līmeņa jaunatnes politikas plānošanas dokumentiem. Sekojoši – tie ataino ar rīcībpolitikas plānošanu un īstenošanu nesaistītas vai daļēji saistītas tēmas, kuru kopumu nevar uzskatīt par jaunatnes politiku vai jauniešu dzīves kvalitāti pilnvērtīgi

¹⁶ Visi pētījuma ziņojumi pieejami: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/jaunatne/7989.html>

¹⁷ Pētījuma ziņojums pieejams: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/jaunatne/10531.html>

raksturojošu. Tam gan ir arī saprotami iemesli – 2008. gadā, kad tika uzsākti monitoringa pētījumi, nebija vēl spēkā nedz Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018. gadam, nedz ES Jaunatnes stratēģija (2010.), nedz pat Jaunatnes likums (2008.). Katrā no īstenošanas gadiem monitoringa anketa gan tikusi nedaudz mainīta (visbūtiskāk 2010.), lai to pietuvinātu plānošanas dokumentu tēmām, tomēr līdz šim tas pilnībā nav izdevies, jo tādā gadījumā nebūtu iespējams vairs turpināt ikgadējo salīdzinājumu veikšanu (jo tēmas un jautājumi būtu pilnībā jāpārstrādā). Šo var uzskatīt par būtiskāko argumentu monitoringa pārstrādes nepieciešamībai, īpaši ņemot vērā faktu, ka šobrīd norit arī darbs pie jaunu Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2015-2020 izstrādes, sekojoši ir atbilstošs brīdis, lai monitoringā iestrādātu sasaisti ar nacionāla līmeņa būtiskāko jaunatnes politikas plānošanas dokumentu.

Otrkārt, monitoringa pētījuma metodoloģija nav precīzi definēta, īpaši attiecībā uz jauniešu aptaujas lauka darba īstenošanu. Tas savukārt radījis situāciju, ka katrs no monitoringa īstenotājiem (pētījums tiek īstenots publiskā iepirkuma ietvaros, sekojoši tā izpildes kvalitāte ir mainīga atkarībā no iepirkuma izpildes tiesības ieguvušā pretendenta kvalifikācijas un spējām) var variēt pētījuma metodoloģiju un tas arī ticis darīts gandrīz katrā no atkārtotajiem pētījumiem. 2009. un 2010. gada monitoringa aptaujas tika īstenotas interneta lietotāju aptaujas ietvaros konkrētā pētījuma veicēja interneta panelī (kas nozīmē, ka tā ģenerālkopa bija nevis visi Latvijas jaunieši, bet gan jaunieši, kas ir reģistrējušies konkrētajā interneta panelī), nelielu daļu (10%) anketēšanas veicot papīra anketu veidā (diemžēl pētījuma autori nenorāda, kādā veidā gatavota papīra anketu anketēšanas izlase). 2011. gadā aptauja tika īstenota kā interneta aptauja, bet aptuveni 1/3 jauniešu sasniedzot ar papīra paš aizpildāmām anketām, veicot anketēšanu sadarbībā ar Latvijas skolām. 2012. gada aptauja tika gandrīz pilnībā īstenota interneta aptaujas veidā (diemžēl pētījuma autori nenorāda, kādā tieši veidā sasniegti jaunieši internetā). Savukārt 2013. gada aptaujā lauka darba metodika tika mainīta, uzskatot, ka efektīvākais veids, kā sasniegt jauniešus, ir veikt anketēšanu sadarbībā ar vispārīzglītojošām skolām, arodskolām un augstskolām, tādējādi ģenerālkopā iekļaujot gandrīz visus Latvijas jauniešus (izlasē neiekļūst tie, kuri nemācās attiecīgajā vecumā nevienā no minētajām izglītības iestādēm, kā arī tie, kuri neturpina mācības augstākajās mācību iestādēs pēc vidējās izglītības ieguves). Katrai no izmantotajām metodēm ir savas priekšrocības un trūkumi, tomēr būtiskākais - regulāri atkārtotu pētījumu datu salīdzināmību tiešā veidā ietekmē izmantotā pētījumu metodoloģija. Sekojoši - otrs būtiskākais arguments monitoringa pārstrādei ir nepieciešamība precīzi definēt metodoloģiju, saskaņā ar kuru tiek veiktas jauniešu aptaujas, lai nodrošinātu to nemainīgu pielietojumu, kas savukārt nodrošina iespējas datus statistiski korekti salīdzināt ilgtermiņā.

Treškārt, monitoringā iegūtie dati ir vienpusēji divos aspektos. No vienas puses, monitoringa pētījuma mērķa grupa ir jaunieši, kas, lai gan ir galvenā, bet nav vienīgā jaunatnes politikas mērķa grupa. Ja monitoringa mērķis ir vērtēt jaunatnes politikas īstenošanas sekmīgumu, tam būtu jāaptver arī citas mērķa grupas, piemēram, jaunatnes darbinieki, pašvaldību pārstāvji u.tml.. No otras puses, pat ja

monitorings iecerēts tikai kā vienas no politikas mērķa grupām iekļaujošs pētījums, tas nesniedz objektīvu jauniešu situācijas atainojumu. Aptaujā iegūtie dati neļauj spriest par reālo situāciju, bet gan tikai par tās uztveri jauniešu vidū. Piemēram, monitoringa aptaujā regulāri jaunieši tiek lūgti novērtēt, cik lielā mērā viņi ir apmierināti ar savu dzīvi kopumā, kas tiek izmantots kā jauniešu dzīves kvalitātes rādītājs. Tomēr tas neļauj pilnvērtīgi spriest par jauniešu dzīves kvalitāti, bet gan tikai par subjektīvu pašnovērtējumu. Sekojoši – pilnvērtīgam vērtējumam būtu nepieciešams subjektīvos rādītājus vērtēt kontekstā ar objektīviem statistikas datiem, kas ļauj spriest, vai un kā uzlabojas vai pasliktinās (vai nemainās) jauniešu situācija dažādās tās jomās (izglītība, sociālā drošība, kultūras pieejamība u.c.). Minēto nevar uzskatīt par monitoringa būtisku nepilnību, jo sākotnēji monitorings visdrīzāk nav ticis iecerēts kā visaptverošs jaunatnes politikas sekmīgumu vērtējošs pētījums, tomēr to var uzskatīt par būtisku vērā ņemamu faktoru, plānojot jaunatnes pētījumus perspektīvā.

Jaunatnes politikas īstenošanas indekss

Jaunatnes politikas īstenošanas indeksa (turpmāk tekstā - indekss) izstrādes mērķis bija ieviest daudzdimensionālu jaunatnes politikas īstenošanas rādītāju, kas nodrošinātu iespēju veikt jaunatnes politikas izvērtējumu dažādu teritoriālo vienību līmenī un iegūt gan savstarpēji, gan dažādos laika periodos salīdzināmus rezultātus. Pētījuma metodoloģija tika izstrādāta un pilotpētījums veikts 2012. gadā, sekojošajos divos gados izstrādāto metodoloģiju pielietojot atsevišķu pašvaldību līmenī, kuras saņēma finansējumu IZM projektu konkursa ietvaros lokālā līmeņa jauniešu pētījumu veikšanai. Tāpat kā monitoringa gadījumā, arī indeksa mērījumam ir vairākas būtiskas nepilnības, kas lielā mērā ir līdzīgas kā monitoringam (ko nosaka fakts, ka indeksa pētījums attīstīts kā monitoringa papildinājums).

Pirmkārt, indeksa pētījuma dati nenodrošina tā galveno mērķi – sniegt iespēju novērtēt jaunatnes politikas sekmīgumu dažādos tās aspektos -, jo balstās tikai vienas no politikas mērķa grupām (lai arī būtiskas un, iespējams, visbūtiskākās) subjektīvos pašnovērtējumos. Indekss netiek veidots, objektīvi un daudzpusīgi analizējot situāciju jaunatnes jomā, bet gan balstās tikai jauniešu mērķa grupas subjektīvos novērtējumos par savām iespējām, sev pieejamo informāciju, savu apmierinātību ar dzīvi u.tml.. Šādu mērījumu varētu uzskatīt par iekļaujamu indeksa kopējos aprēķinos, bet ne par vienīgo datu avotu, uz ko tas tiek balstīts. Ja indeksa mērķis ir sniegt visaptverošu jaunatnes politikas īstenošanas novērtējumu, tam būtu jāiekļauj arī rādītāji, kas jaunatnes jomu raksturo objektīvi, piemēram, statistikas dati. Sekojoši – minētais ir visbūtiskākais arguments par indeksa pētījumu metodoloģijas pārskatīšanu, lai tiktu sasniegti tā definētie mērķi.

Otrkārt, daudz kritisku iebilžu un argumentu iespējams vērst pret indeksa aprēķināšanas pieeju. Indeksa datu ieguve tiek veikta, izdalot astoņas jaunatnes politikas jomas atbilstoši Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģijai. Katrā no jomām tiek definēti jautājumi, jauniešu atbildes uz kuriem tiek iekļautas indeksa aprēķinā. Pirmajā indeksa aprēķināšanas solī tiek iegūti indeksa rādītāji katrā no

dimensijām, savukārt otrajā solī visu dimensiju atsevišķie rādītāji tiek saskaitīti un izdalīti ar dimensiju skaitu (astoņi), sekojoši iegūstot kopējo indeksa vērtību. Būtiska šādas pieejas nepilnība slēpjas pieņēmumā, ka katras definētās dimensijas ietekme uz jaunatnes jomu ir vienlīdzīga, proti - indeksa metodoloģija paredz, ka visas astoņas jomas/dimensijas jaunatnes jomā ir vienlīdz būtiskas (piemēram, brīvprātīgais darbs ir tik pat būtisks, cik veselība vai sociālā iekļaušana, nodarbinātība tik pat būtiska, cik kultūra vai starptautiskā mobilitāte utt.). Realitātē visdrīzāk šo dažādo jomu būtiskums ir atšķirīgs, ko nosaka dažādi sociāli ekonomiskie apstākļi (piemēram, pētījumi liecina, ka pēckrīzes periodā jauniešu vidū izteikti ir mainījusies attieksme pret darbu, daudz biežāk izsakot vēlmi pēc stabila darba, nevis prestiža vai labi apmaksāta darba). Neņemot vērā katras dimensijas aktualitāti, indekss kļūst par „vidējās temperatūras slimmnicā” rādītāju, kurš pilnvērtīgi neļauj vērtēt situāciju jaunatnes jomā. Rādītājs pēc būtības nav interpretējams, jo tā aprēķināšanas procedūrā tiek nonivelēta atsevišķo dimensiju būtiskuma atšķirības, kā arī konkrētu aspektu dimensiju ietvaros būtiskums (piemēram, nodarbinātības dimensijā vienāds svars ir kā jauniešu informētībai par darba iespējām, tā darba atrašanās iespējām kā tādām, lai gan visdrīzāk iespējams pieņemt, ka reālās nodarbinātības iespējas ir daudz būtiskākas kā informētība par nodarbinātības iespējām). Sekojoši – lai gan šī nepilnība nenozīmē indeksa kategorisku noraidījumu, tomēr norāda uz nepieciešamību pārskatīt tā metodoloģiju, papildus izstrādājot argumentētāku indeksa vērtību svēršanas sistēmu.

Treškārt, lai gan indekss iecerēts kā jaunatnes politikas efektivitāti raksturojošs rādītājs, tas nav ticis sasaistīts ar nacionālā līmeņa jaunatnes politikas plānošanas dokumentiem. Pētījuma autori gan apgalvo, ka Jaunatnes politikas pamatnostādnes ņemtas vērā indeksa izstrādes stadijā, tomēr indeksa metodoloģijā un rezultātu ieguvē šī saikne nav saskatāma. Indeksa datu ieguves un datu aprēķināšanas pieeja ir sasaistīta ar Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģiju (jo izmanto astoņas tajā definētās jaunatnes politikas jomas), tomēr sasaiste ir vairāk formāla, jo notiek tikai dimensiju tematiskās definēšanas līmenī, nevis satura iekļaušanas aspektā. Sekojoši indeksa dimensiju vērtības raksturo atsevišķus jaunatnes politikas jomu aspektus, bet neraksturo pilnvērtīgi nedz politikas īstenošanas efektivitāti tajās, nedz jauniešu situāciju tajās. Šeit gan jāņem vērā, ka šāda nepilnība radusies nevis pētnieku dēļ, bet gan Latvijas jaunatnes politikas attīstības specifikas dēļ. Atšķirīgā dokumentu izstrādes laika perioda dēļ Latvijas jaunatnes politikas dokumenti tikai daļēji ir sasaistīti ar Eiropas Savienības līmeņa jaunatnes politikas plānošanas dokumentiem. Piemēram, Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģijā (2010.–2018.) definētie mērķi un tematiskie bloki ir plašāki nekā Jaunatnes politikas pamatnostādnes iekļautie. Savukārt Eiropas Savienības izstrādātie indikatori jaunatnes jomā tikai daļēji pārklājas ar Latvijas jaunatnes politikas rezultatīvajiem rādītājiem. Sekojoši indeksa metodoloģijas izstrādē pētniekiem nācās izšķirties, ar kuru no plānošanas dokumentiem veidot tiešu, bet ar kuru – netiešu sasaisti. Tas gan nemaina būtību – izstrādātā un pilotpētījumā aprobētā indeksa metodoloģija nenodrošina tādu datu ieguvi, kas ļautu vērtēt jaunatnes politikas efektivitāti, jo nav tematiski saistīta ar politikas plānošanas dokumentu struktūru un saturu.

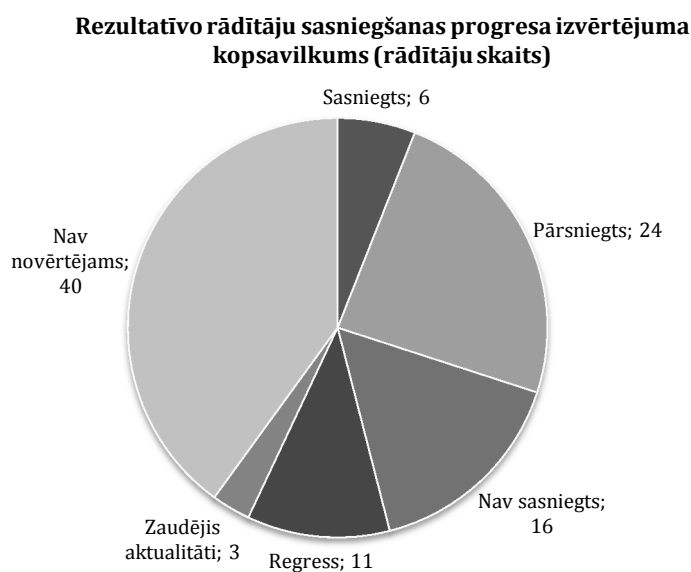
Ceturtkārt, daļa nepilnību attiecas nevis tiešā veidā uz indeksa metodoloģiju un pieeju tās izstrādē, bet tās sekojošo pielietojumu pašvaldību līmenī. Pēc indeksa pilotpētījuma nacionālā līmenī, Izglītības un zinātnes ministrija divus gadus īstenoja projektu konkursus pašvaldībām, kuros piešķīra finansējumu indeksa pētījumiem konkrēto pašvaldību līmenī. Mērķis bija nodrošināt jaunatnes politikas aktualizāciju lokālā līmenī, sniedzot iespēju salīdzināt lokālo jaunatnes situāciju un politikas sekmīgumu ar citu pašvaldību, kā arī Latvijas kopējiem rādītājiem. Šī mērķa sasniegšana šobrīd vērtējama kā neveiksmīga, kam ir vairāki būtiski iemesli. Indeksa mērījuma izstrādātā metodoloģija, lai gan ir saturā apjomīga, nesniedz detalizētu un precīzu definējumu par indeksa aptaujas lauka darba nodrošināšanas metodiku. Metodoloģijā tiek pieļauta iespēja izmantot ļoti dažādas aptaujas metodes, kā arī tās kombinēt. Tas savukārt ļauj katrai pašvaldībai pēc pašas uzskatiem un priekšstatiem izvēlēties indeksa pētījuma veikšanas metodoloģiju. Tā rezultātā daļa pašvaldību pētījumu veic tādā veidā, ko varētu uzskatīt par reprezentatīvu (cenšas aptvert visu pašvaldības teritorijā dzīvojošo jauniešu ģenerālkopu), kamēr citas īsteno aptaujas pēc pašatlases principiem (piemēram, izvietojot aptaujas anketu internetā konkrētās mājas lapās vai tml., kas nodrošina iespēju sasniegt nevis visus jauniešus, bet tikai konkrētās mājas lapas apmeklētājus). Tāpat precīzi nedefinētā metodoloģija pieļauj katrā pašvaldībā atšķirīgi interpretēt nepieciešamās jauniešu izlases apjomu – ja dažās tiek veikti aprēķini par reprezentatīvāti nodrošināšas izlases struktūru (jauniešu sadalījums pēc dzimuma, vecuma, dzīvesvietas, tautības u.tml.), tad citās pat nav teorētisku iespēju to darīt, jo nav pieejami uzticami statistikas dati par šādiem jauniešu raksturojumiem konkrētajās pašvaldībās. Tik dažādos, atšķirīgos veidos iegūtus datus nav iespējams savstarpēji salīdzināt statistiski korektā veidā, sekojoši veiktie mērījumi jāanalizē tikai kā atsevišķi pētījumi to izmantoto metodoloģiju kontekstā (piemēram, ja aptaujāti tikai konkrēta jauniešu centra jaunieši, tad pētījuma datus nevar attiecināt uz visiem pašvaldības jauniešiem). Šādā aspektā iespējams apgalvot, ka īstenotie pašvaldību līmeņa indeksa adaptācijas mēģinājumi nav attaisnojušies. Šeit arī jānorāda uz pašvaldību salīdzinoši zemo ieinteresētību veikt šādus pētījumus – abos īstenotajos projektu konkursos atbalstam pieteicās aptuveni tik daudz pašvaldību, cik arī tika plānots atbalstīt (kopškaitā tikai aptuveni 20 no 119 Latvijas pašvaldībām). Arī tas liecina, ka pēc izstrādātās indeksa metodoloģijas veiktie pētījumi nav devuši iecerēto rezultātu.

Piektkārt, ja indekss tika iecerēts kā jaunatnes politikas efektivitātes mērījums, tam vajadzētu tikt izmantotam kā tādām politikas plānotāju un īstenošanu darbā, tomēr dokumentu un izvērtējumu pārskats liecina, ka tikai retos gadījumos atrodamas atsauces uz indeksa vērtībām. Un vēl retākos gadījumos izvirzītas kādas nepieciešamas darbības un aktivitātes, balstoties indeksa ietvaros iegūtajos datos. Tas liecina, ka indeksa pielietojamība rīcībpolitikas plānošanā un īstenošanā ir ļoti ierobežota.

Jaunatnes politikas pamatnostādņu indikatori

Būtisks datu un informācijas avots par jaunatnes politikas īstenošanas efektivitāti ir arī Jaunatnes politikas pamatnostādņēs definētie politikas rezultātu indikatori. To tiešais mērķis ir nodrošināt iespēju novērtēt jaunatnes politikas īstenošanu un jaunatnes politikā definēto mērķu sasniegšanas sekmīgumu. Diemžēl arī šajā datu kopā konstatējamas būtiskas nepilnības, kas neļauj to izmantot kā pilnvērtīgu raksturotāju par Latvijas jaunatnes politikas procesu. Jaunatnes politikas pamatnostādņu kā dokumenta kopējā struktūra un arī tajā iekļauto indikatoru sistēma detalizēti analizēta 2013. gadā veiktajā plānošanas dokumenta vidusposma izvērtējumā¹⁸, tādēļ šeit tikai atkārtosim tā būtiskākos secinājumus.

Jaunatnes politikas pamatnostādņēs kopumā iekļauti 100 rezultatīvie rādītāji (kopskaits ir 101, taču 1 rādītājs atkārtojas divās dažādās apakšsadaļās) trīs rīcības virzienos un kopumā 14 apakšsadaļās. Politikas rezultāti kopumā tiek vērtēti pēc 12 rādītājiem, definējot četrus politikas sasniedzamos rezultātus. Lai novērtētu rezultatīvo rādītāju kopējo situāciju, katrs rādītājs vidusposma izvērtējumā tika segmentēts vienā no sešiem raksturojumiem – (1) sasniegts, (2) pārsniegts, (3) nav sasniegts, (4) regress, (5) zaudējis aktualitāti, (6) nav novērtējams. Sekojoši iespējams novērtēt kopējo situāciju gan rādītāju sistēmas lietderībai, gan sasniegto rādītāju progresam.

Rādītāju analīze liecināja (skat arī attēlu), ka tikai trešā daļa no visiem rezultatīvajiem rādītājiem ir uzskatāmi par sasniegtiem. Jāuzsver, ka no tiem, kuri tika identificēti kā sasniegti, absolūtais vairākums bija būtiski pārsniegti un tikai 1/10 – sasniegti tādā vai aptuveni tādā līmenī, kā ticis definēts Jaunatnes politikas pamatnostādņēs. Aptuveni tik pat liels ir arī nenasniegto rādītāju īpatsvars, bet šeit jāuzsver, ka 1/10 rādītāju uzrāda regresu, salīdzinot ar bāzes gada vērtību. Trīs rādītāji pārskata periodā zaudējuši aktualitāti (attiecināmajā aktivitātē mainījusies valsts politika,

¹⁸ Izvērtējums veikts pētījuma "Starptautiski salīdzinošā pētījuma veikšana par darbu ar jaunatni nozīmi un ieguldījumu jauniešu dzīves kvalitātes veicināšanā" ietvaros, kuru īstenoja SIA „Excolo Latvia” sadarbībā ar Latvijas Kultūras akadēmijas asoc. prof., Dr.sc.soc. Andu Laķi. Pētījuma ziņojums pieejams Izglītības un zinātnes ministrijā.

aktivitāte ir pabeigta vai tml.), savukārt ļoti ievērojams ir to rādītāju skaits – 40 no 100 -, kurus nav iespējams izvērtēt. Tam par iemeslu ir dažādi faktori – visbiežākais iemesls ir fakts, ka konkrētie rādītāji ir ļoti vispārīgi un plaši definēti un nav iespējams identificēt to sasniegtās vērtības. Nereti rādītājus nav iespējams izvērtēt, jo to bāzes gada vērtības iegūtas no pētījumiem, kuri netiek veikti regulāri, sekojoši to atkārtota ieguve nav iespējama. Tik liels neidentificējamo un neanalizējamo rādītāju īpatsvars liecina par būtiskām nepilnībām rādītāju izstrādes gaitā izmantotajai metodoloģijai.

Pirmkārt, tikai daļa rādītāju tiek definēti pietiekami precīzi un detalizēti. Lielākā daļa no iekļautajiem rādītājiem ir deskriptīvi. To aprakstošais raksturs neļauj konstatēt to sasniegšanu kvantitatīva rādītāja veidā. Kā papildu ierobežojums šeit jāmin arī fakts, ka daudzi no iekļautajiem rādītājiem bāzes gadā nav skaitliski definēti, bet tikai aprakstīti, sekojoši to sasniegšanas progress nav vērtējams, pat ja ir pieejami rādītāji par situāciju vidusposma izvērtēšanas brīdī.

Otrkārt, absolūtajā vairākumā gadījumu Jaunatnes politikas pamatnostādņēs izmantotajiem rādītājiem netiek norādīti to ieguves avoti. Tas apgrūtina izvērtēšanu divos aspektos: (1) nav iespējams pārlicināties par konkrētā rādītāja aprēķināšanas metodoloģiju, sekojoši nav iespēju pēc identiskas metodoloģijas iegūt vidusposma novērtējuma rādītāju, (2) nav iespējams vidusposma izvērtējuma rādītāju iegūt no tā paša datu avota, kur ticis iegūts bāzes vērtības rādītājs, kas sekojoši nodrošinātu rādītāju vienādu metodoloģiju un izsekojamību.

Treškārt, rādītāju definējumos tikai ļoti retos gadījumos tiek norādīts uz konkrēto mērķa grupu, par kuru rādītājs tiek iegūts. Tam ir izšķiroša nozīme rādītāju atkārtotā ieguvē, jo, piemēram, mainot jauniešu vecuma grupas, par kurām tiek iegūti rādītāji, ļoti ievērojami mainās paša rādītāja vērtības (jo jauniešu vajadzības, aktivitātes utt. ir ļoti atšķirīgas kā minimums pēc pilngadības vecuma robežas dalot). Tāpat jānorāda, ka daļa no iekļautajiem rādītājiem vispār neattiecas uz jauniešu mērķa grupu, bet vērtē plašākas un specifiskākas sabiedrības mērķa grupas, kuru ietvaros jaunieši ir tikai viena no iekļautajām mērķa grupām. Šajos gadījumos arī nav norādīts, vai rādītājs tiek iegūts par visu kopējo mērķa grupu vai tikai par jauniešiem kopējās mērķa grupas ietvaros. Kopumā šādu rādītāju iekļaušana Jaunatnes politikas pamatnostādņēs ir diskutabla, jo konkrētie rādītāji neraksturo jauniešu situāciju.

Ceturtkārt, lai gan kā bāzes gads norādīts 2009. gads, daudzu rādītāju gadījumā ir konstatējams, ka tie raksturo situāciju senākos atskaites gados (pat 2006. gadā), kas arī apgrūtina gan rādītāju progressa izvērtēšanu, gan rādītāju izsekojamību, kā arī to datu ieguves avotu identificēšanu.

Piektkārt, rādītāju ieguvei nereti tikuši izmantoti *ad hoc* pētījumi par specifiskām jauniešu jomas problemātikām, kuri kopš tā laika Latvijā nav atkārtoti veikti. Šādu rādītāju iekļaušana Jaunatnes politikas pamatnostādņēs arī ir diskutabla, jo ir liela varbūtība, ka tos nebūs iespējams atkārtoti iegūt ne vidusposma, ne gala mērķrādītāju vajadzībām.

Sestkārt, izstrādājot rādītāju sistēmu, nav izvērtēta to atkārtotas ieguves iespējamība kopumā. Liela daļa rādītāju ir tādi, kuri nav pieejami publiski pieejamās datu bāzēs vai pārskatos un to ieguvei jāveic speciāli pieprasījumi atbildīgajām institūcijām. Kopējais izmantoto datu avotu skaits pārsniedz 30 un tikai ļoti retos gadījumos izmantoti tādi dati, kas publiski brīvi pieejami, piemēram, Centrālās statistikas pārvaldes dati u.tml..

4. IETEIKUMI JAUNATNES POLITIKAS MONITORINGA PĒTĪJUMU PILNVEIDEI

Ņemot vērā iepriekšējā nodaļā secināto par šobrīd regulāri veiktajiem jaunatnes jomas pētījumiem un jaunatnes politikas indikatoriem, iespējams apgalvot, ka šobrīd izmantotie jaunatnes politikas pētījumu instrumenti nav pilnībā efektīvi un nespēj atklāt jauniešu un jaunatnes politikas situāciju pilnvērtīgi. Tādēļ to aktualizācijas ietvaros tie nevis jāpapildina vai jākoriģē, bet būtiski jāpārstrādā, ņemot vērā vairākus būtiskus aspektus:

- (1) Jaunatnes pētījumos jānodrošina sasaiste ar jaunatnes politikas plānošanas un īstenošanas aktivitātēm, lai iegūtie dati ļautu analizēt jaunatnes politikas īstenošanas efektivitāti, nevis tikai atsevišķus aspektus jauniešu mērķa grupā kā tādā.
- (2) Jaunatnes pētījumos jānodrošina pēc iespējas objektīvi mērījumi, sekojoši vēlams pētījumos aptvert ne tikai jauniešus kā galveno un tiešo jaunatnes politikas mērķa grupu, bet arī jaunatnes darbiniekus kā būtisku jaunatnes politikas efektivitāti nodrošinošu grupu.
- (3) Atkārtoto jaunatnes pētījumu metodoloģijām jābūt precīzi definētām, lai nepieļautu to atšķirīgu interpretāciju, mainoties pētījuma īstenošanai, kas sekojoši apdraudētu datu salīdzināmību ilgtermiņā.

Balstoties šajos principos un iepriekšējā nodaļā konstatētajās nepilnībās, iespējams definēt vairākus ieteikumus, kas ļautu Latvijas jaunatnes pētniecību turpmākajos gados efektīvizēt un nodrošināt tās tiešu ieguldījumu pierādījumos balstītas jaunatnes politikas plānošanā un īstenošanā.

- (1) Ņemot vērā konstatētās nepilnības indeksa mērījumos, atteikties no atsevišķa pētījuma jaunatnes politikas indeksa sagatavošanai. Esošā metodoloģija nav attaisnojusi sākotnējo mērķi un uzdevumus, tādēļ tā turpināšana būtu uzskatāma par nelietderīgu. Savukārt iespējas pilnveidot indeksa metodoloģiju tādā veidā, lai tas pēc iespējas objektīvi raksturotu jaunatnes un jaunatnes politikas situāciju šobrīd ir ierobežotas statistikas datu par jauniešu mērķa grupu pieejamības dēļ.
- (2) Jaunatnes un jaunatnes politikas situācijas vērtējumam turpmāk izmantot regulāri atkārtotu jaunatnes monitoringa pētījumu, kura instrumentāriju (anketu) izstrādāt, tā saturu sasaistot ar nacionāla un ES līmeņa plānošanas dokumentiem, kā arī jaunatnes politikas rezultātu indikatoru sistēmu. (Anketas sākotnējais variants pievienots šī ziņojuma pielikumā.)

Monitoringa pētījumu iesakām veikt reizi divos gados, nevis ikgadēji, kā tas ticis darīts līdz šim. Līdzšinējo pētījumu datu laikrindu analīze liecina, ka būtiskas izmaiņas ikgadējos mērījumos nav konstatējamas – sociālās pārmaiņas sabiedrībā nenotiek īstermiņa, bet vidējā un ilgtermiņā, sekojoši divu gadu laika periods būtu optimāls šādu pētījumu īstenošanai. Attiecīgi turpmākie pētījumi varētu tikt veikti 2015., 2017. un 2019. gadā. Attiecīgi 2017. gada pētījums varētu tikt integrēts arī jauno Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2015-2020 vidusposma izvērtējumā. Anketu iesakām veidot kā konstantās un mainīgās daļas kombināciju – 2/3 anketas satura atkārtot nemainīgā formā, lai būtu iespējama datu salīdzināšana ilgtermiņā, savukārt 1/3 anketas apjoma „rezervēt” jautājumiem, kas ir vai kļūst aktuāli konkrētajos pētījuma veikšanas brīžos, tādējādi nodrošinot ne tikai iespējas mērīt ilgtermiņa ietekmes, bet arī īstermiņa, konkrētā brīža aktualitātes.

- (3) Ja ir iespējams, iesakām gados, kad netiek īstenoti jaunatnes politikas monitoringa pētījumi, veikt atsevišķus padziļinātus pētījumus par dažādām jaunatnes jomā aktuālām tēmām, kas ļautu detalizētāk vērtēt jauniešu un/vai jaunatnes darbinieku vajadzības. Kā piemēru šeit iespējams minēt 2011. gadā īstenoto padziļināto pētījumu par brīvprātīgo darbu. Šādu padziļinātu pētījumu īstenošana ļautu veidot daudzpusīgāku datu un informatīvo bāzi pierādījumos balstītas jaunatnes politikas izstrādei un īstenošanai, jo monitoringa pētījumi nodrošina vairāk vispārīga līmeņa datu iegūvi un analīzi (ļauj identificēt, „kas notiek”, bet ne vienmēr „kāpēc notiek”).
- (4) Jaunatnes politikas monitoringa pētījumā iesakām iekļaut papildu mērķa grupu – jaunatnes darbinieki. Ņemot vērā, ka jaunajās Jaunatnes politikas pamatnostādnēs 2015-2020¹⁹ liels uzsvars likts tieši uz jaunatnes darbinieku darbu (kompetences, prasmes, resursi, izglītība utt.), politikas īstenošanas efektivitāti nav iespējams vērtēt tikai tiešās mērķa grupas skatījumā, bet tā jāanalizē arī to mērķa grupu aspektā, kuras ir tieši iesaistītas jaunatnes politikas īstenošanas procesā. Sekojoši – monitoringa pētījuma mērķa grupu iesakām veidot, iekļaujot divas apakšgrupas – 13-25 gadīgie jaunieši un jaunatnes darbinieki.
- (5) Monitoringa saturu iesakām saskaņot ar Jaunatnes politikas pamatnostādnēs 2015-2020 definētajiem rezultatīvajiem rādītājiem, aptaujas anketā iekļaujot visus tos indikatorus (jautājumus), kurus iespējams iegūt konkrētā pētījuma mērķa grupas un metodoloģijas ietvaros. Tādējādi tiktu novērsta būtiskā iepriekš konstatētā nepilnība, ka indikatoru vērtības tiek iegūtas no ļoti daudziem un dažādiem datu avotiem, kuri ir metodoloģiski atšķirīgi, sekojoši pēc būtības nav salīdzināmi.
- (6) Lai gan iesakām atteikties no indeksa pētījuma, vienlaikus iesakām saglabāt pašvaldību projektu konkursus lokālo pētījumu veikšanai, bet ļaujot katrai pašvaldībai pašai definēt savā teritorijā aktuālākos pētāmos jautājumus, neierobežojot tēmu loku, bet prasot to saskaņot ar

¹⁹ Dotā ziņojuma kontekstā atsaucamies uz Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2015-2020 versiju uz 2014. gada 27. novembri. Uz ziņojuma izstrādes brīdi tā bija aktuālākā pieejamā dokumenta versija. Attiecīgi – pēc dokumenta gala versijas pieņemšanas, vēlams aktualizēt dotajā ziņojumā iekļautos secinājumus un ieteiktos metodoloģiskos risinājumus, ka dokumenta gala versija būtiski atšķiras no versijas, uz kuru atsaucamies šajā izvērtējumā.

nacionāla līmeņa jaunatnes politikas uzstādījumiem un mērķiem. Tas nodrošinātu padziļinātu jaunatnes pētniecības attīstību pēc iespējas konkrētākā lokālā līmenī, lai veicinātu jaunatnes rīcībpolitikas plānošanu, ņemot vērā specifiskās reģionālās un pašvaldību atšķirības.

- (7) Atkārtoto monitoringa pētījumu kvalitātes un datu salīdzināmības nodrošināšanai iesakām izmantot nemainīgu šo pētījumu metodoloģiju gan attiecībā uz iekļaujamajām mērķa grupām, gan to izlases veidošanas principiem, gan sasniegšanas metodēm. (Sākotnējā metodoloģijas versija pievienota šā ziņojuma pielikumā.)

5. PIELIKUMI

5.1. MONITORINGA APTAUJAS ANKETA JAUNIEŠIEM (SĀKOTNĒJĀ VERSIJA)

Šeit pievienota jaunatnes un jaunatnes politikas situācijas monitoringa anketas sākotnējā versija, kurā iekļauti jautājumi, kas nepieciešami Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2015-2020 indikatoru noteikšanai, kā arī jautājumi, kurus iesakām saglabāt anketā, turpinot mērījumus no iepriekšējo gadu monitoringa aptaujām. Daļa jautājumu pievienoti papildus, iesakot tos iekļaut tematiskai un kontekstuālai sasaistei ar Jaunatnes politikas pamatnostādņu aktivitātēm un ES Jaunatnes stratēģiju. Anketu iesakām precizēt pirms pirmā monitoringa pētījuma uzsākšanas 2015. gadā!

	Lūdzu, novērtē savas iespējas pavadīt brīvo laiku tā, kā Tu to vēlies!	Man ir visas iespējas	1
		Man ir lielas iespējas	2
		Man ir nelielas iespējas	3
		Man nav nekādu iespēju	4

Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 2, 3 vai 4!

	Kādas iespējas pavadīt brīvo laiku Tu vēlētos, lai Tev būtu pieejamas?	
--	---	-------	--

Uzdot visiem!

	Cik bieži Tu esi veicis/veikusi brīvprātīgo darbu pēdējā gada laikā? <i>(Brīvprātīgais darbs ir visā pasaulē atzīts darbs bez atlīdzības, lai iesaistītos sabiedriskajā dzīvē, pārveidotu un uzlabotu savu un apkārtējo dzīves kvalitāti, palīdzētu citiem.)</i>	Veicu regulāri, vairākas reizes gadā	1
		Veicu dažas reizes gadā	2
		Veicu vienu reizi gadā	3
		Pēdējā gada laikā brīvprātīgo darbu neesmu veicis/veikusi	4

	Lūdzu, novērtē savas iespējas ietekmēt lēmumus, ko pieņem Tava pašvaldība!	Man ir visas iespējas	1
		Man ir lielas iespējas	2
		Man ir nelielas iespējas	3
		Man nav nekādu iespēju	4

	Lūdzu, novērtē savas iespējas ietekmēt lēmumus, ko pieņem Latvijas valdība!	Man ir visas iespējas	1
		Man ir lielas iespējas	2
		Man ir nelielas iespējas	3
		Man nav nekādu iespēju	4

Vai pēdējā gada laikā esi bijis iesaistīts/iesaistīta šādās aktivitātēs kā dalībnieks/-ce?		
	<i>Jā</i>	<i>Nē</i>
Skolēnu/ studentu pašpārvalde	1	2
Skolas pasākumi	1	2
Interesešu pulciņi, klubi	1	2
Nevalstiskās organizācijas	1	2
Politiskās partijas	1	2
Jaunatnes organizācijas	1	2
Vides sakopšanas talkas	1	2
Labdarības pasākumi	1	2
ES strukturētā dialoga konsultācijas	1	2

Ja Tev būtu iespējams izvēlēties, vai Tu vēlētos būt...	... uzņēmējs, kurš dod darbu citām personām	1				
	... uzņēmējs, kurš dod darbu tikai sev (vai savai ģimenei)	2				
	... pašnodarbinātais (kurš strādā viens pats)	3				
	... darba ņēmējs, kurš strādā pie kāda cita	4				
Vai pēdējā gada laikā esi vērsies/vērsusies pēc konsultācijām pie karjeras konsultanta?	Jā, vairākas reizes	1				
	Jā, vienu reizi	2				
	Nē, neesmu	3				
Cik bieži pēdējā gada laikā esi apmeklējis/-usi interneta platformu, lai iegūtu informāciju par jaunatnes jomu? <i>Piezīme: interneta platforma jāprecizē atbilstoši Pamatnostādnēs definētajam.</i>	Reizi mēnesī vai biežāk	1				
	Dažas reizes pusgadā	2				
	Dažas reizes gadā	3				
	Nekad	4				
Cik lielā mērā Tu uzticies sekojošām institūcijām? Vērtējumu sniedz skalā no 1 'Nemaz neuzticos' līdz 10 'Pilnībā uzticos'.						
		<i>Vērtējums skalā</i>				
	Nevalstiskajām organizācijām				
	Latvijas armijai				
	Policijai				
	Valsts iestādēm				
	Baznīcai				
	Valsts Prezidentam				
	Saeimai				
	Politiskajām partijām				
	Eiropas Savienībai				
	Ministru Prezidentei				
	Jauniešu organizācijām				
	Pašvaldībai				
Kā Tu domā - kas ir jauniešu būtiskākās problēmas Tavā pilsētā/pagastā?					
Ieraksti, lūdzu, TRĪS galvenos jautājumus, kurus Latvijas valdībai būtu jārisina tieši jauniešu sfērā!					
Cik bieži Tu pēdējā gada laikā esi iesaistījies/-usies šādās aktivitātēs?						
		12 reizes vai biežāk	6-11 reizes	1-5 reizes	Ne reizi	Grūti pateikt / NA
	Skolas aktivitātes (skolēnu/ studentu pašpārvalde, skolas pasākumi)	1	2	3	4	5
	Interesu aktivitātes (pulciņi, interešu klubi un grupas ārpus skolas)	1	2	3	4	5
	Sabiedriskās un sociālās aktivitātes (dalība nevalstiskajās organizācijās, vides sakopšana, talkas, brīvprātīgais darbs ar cilvēkiem vai dzīvniekiem, labdarības pasākumi u.c.)	1	2	3	4	5
	Politiskās aktivitātes (diskusijas par politiku, vēlēšanas, dalība partiju darbībā)	1	2	3	4	5
	Kultūras un izklaides aktivitātes (koncerti, sporta sacensības, festivāli, kino u.c.)	1	2	3	4	5
Novērtē, lūdzu, cik apmierināts/-a vai neapmierināts/-a Tu esi ar savu pašreizējo dzīvi kopumā? Novērtējumu sniedz skalā no 1 līdz 10, kur 1 nozīmē „Pilnīgi neapmierināts/-a”, bet 10 „Pilnīgi apmierināts/-s”!					
<i>Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 1-8!</i>						
Kādēļ neesi pilnībā apmierināts/-a ar savu pašreizējo dzīvi?					
<i>Uzdot visiem!</i>						
Cik Tev ir gadu?					
Atzīmē, lūdzu, savu dzimumu!					Vīrietis Sieviete	1 2

Kāda ir Tava izglītība?	Sākumskolas vai nepabeigta pamatizglītība Pamatizglītība Vidējā izglītība Profesionālā vidējā izglītība Nepabeigta augstākā izglītība Augstākā izglītība	1 2 3 4 5 6
Kādā valodā Tu ikdienā runā savā ģimenē?	Latviešu Krievu Cita	1 2 3
Ieraksti, lūdzu, kur Tu dzīvo (novadu vai pilsētu)!	
Kā Tu domā – kur Tu dzīvosi pēc desmit (10) gadiem?	Pilsētā/pagastā, kur šobrīd dzīvoju Citā pilsētā Latvijā Citā pagastā Latvijā Citā valstī (<i>ieraksti, kurā tieši</i>):	1 2 3 4
Vai Tu pašlaik strādā algotu darbu?	Jā, pašlaik strādāju Nē, pašlaik nestrādāju, un nekad neesmu strādājis Nē, pašlaik nestrādāju, bet vasarās, brīvlaikā strādāju	1 2 3
Kas ir Tavs „sapņu darbs”?	

5.2. MONITORINGA APTAUJAS ANKETA JAUNATNES DARBINIEKIEM (SĀKOTNĒJĀ VERSIJA)

Šeit pievienota jaunatnes un jaunatnes politikas situācijas monitoringa anketas sākotnējā versija, kurā iekļauti jautājumi, kas nepieciešami Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2015-2020 indikatoru noteikšanai, kā arī jautājumi, kurus uzskatām par nepieciešamiem jaunatnes darbinieku mērķa grupas viedokļu un vajadzību noskaidrošanā. Daļa jautājumu ir identiski jauniešu aptaujas anketai, lai būtu iespējams salīdzināt jauniešu un jaunatnes darbinieku mērķa grupu vērtējumus un attieksmes. Anketu iesakām precizēt pirms pirmā monitoringa pētījuma uzsākšanas 2015. gadā!

Lūdzu, novērtējiet savas iespējas ietekmēt lēmumus, ko pieņem Jūsu pašvaldība!	Man ir visas iespējas Man ir lielas iespējas Man ir nelielas iespējas Man nav nekādu iespēju	1 2 3 4
Lūdzu, novērtējiet savas iespējas ietekmēt lēmumus, ko pieņem Latvijas valdība!	Man ir visas iespējas Man ir lielas iespējas Man ir nelielas iespējas Man nav nekādu iespēju	1 2 3 4
Cik bieži pēdējā gada laikā esat apmeklējis/-usi interneta platformu, lai iegūtu informāciju par jaunatnes jomu? <i>Piezīme: interneta platforma jāprecizē atbilstoši Pamatnostādņēs definētajam.</i>	Reizi mēnesī vai biežāk Dažas reizes pusgadā Dažas reizes gadā Nekad	1 2 3 4
Cik lielā mērā Jūs uzticieties sekojošām institūcijām? Vērtējumu sniedziet skalā no 1 'Nemaz neuzticos' līdz 10 'Pilnībā uzticos'.		
	<i>Vērtējums skalā</i>	
	Nevalstiskajām organizācijām
	Latvijas armijai
	Policijai
	Valsts iestādēm
	Baznīcai
	Valsts Prezidentam
	Saeimai
	Politiskajām partijām
	Eiropas Savienībai
	Ministru Prezidentei
	Jauniešu organizācijām
	Pašvaldībai

	Kā Jūs domājat – kas ir jauniešu būtiskākās problēmas Jūsu pilsētā/pagastā?	
	Ierakstiet, lūdzu, TRĪS galvenos jautājumus, kurus Latvijas valdībai būtu jārisina tieši jauniešu sfērā!	
	Vai Jums ir pieejams viss nepieciešamais atbalsts jaunatnes darba veikšanai no Jūsu pašvaldības?	Jā Nē	1 2
<i>Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 2!</i>			
	Kāda veida atbalsts no Jūsu pašvaldības Jums būtu nepieciešams jaunatnes darba veikšanai?	
<i>Uzdot visiem!</i>			
	Vai Jums ir pieejams viss nepieciešamais atbalsts jaunatnes darba veikšanai no Izglītības un zinātnes ministrijas?	Jā Nē	1 2
<i>Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 2!</i>			
	Kāda veida atbalsts no Izglītības un zinātnes ministrijas Jums būtu nepieciešams jaunatnes darba veikšanai?	
<i>Uzdot visiem!</i>			
	Vai pēdējā gada laikā esat piedalījušies apmācībās, semināros vaiursos par jaunatnes daba tēmu?	Jā, vairākas reizes Jā, vienu reizi Nē, neesmu	1 2 3
	Kādas papildu apmācības, semināri, kursi Jums būtu nepieciešami efektīvāka jaunatnes darba nodrošināšanai?	
	Jūsprāt, cik efektīva vai neefektīva šobrīd ir dažādu institūciju sadarbība jaunatnes darba nodrošināšanā Jūsu pašvaldībā?	Pilnībā efektīva Lielā mērā efektīva Lielā mērā neefektīva Pilnībā neefektīva	1 2 3 4
<i>Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 2, 3, 4!</i>			
	Kas ir būtiskākās nepilnības institūciju sadarbībā šobrīd?	
<i>Uzdot visiem!</i>			
	Novērtējiet, lūdzu, cik apmierināts/-a vai neapmierināts/-a Jūs esat ar savu pašreizējo dzīvi kopumā? Novērtējumu sniedziet skalā no 1 līdz 10, kur 1 nozīmē „Pilnīgi neapmierināts/-a”, bet 10 „Pilnīgi apmierināts/-s”!	
<i>Uzdot tiem, kuriem iepriekšējā jautājumā sniegtas atbildes 1-8!</i>			
	Kādēļ neesat pilnībā apmierināts/-a ar savu pašreizējo dzīvi?	
<i>Uzdot visiem!</i>			
	Cik Jums ir gadu?	
	Atzīmējiet, lūdzu, savu dzimumu!	Vīrietis Sieviete	1 2
	Kāda ir Jūsu izglītība?	Sākumskolas vai nepabeigta pamatizglītība Pamatizglītība Vidējā izglītība Profesionālā vidējā izglītība Nepabeigta augstākā izglītība Augstākā izglītība	1 2 3 4 5 6
	Kādā valodā Jūs ikdienā runājat savā ģimenē?	Latviešu Krievu Cita	1 2 3
	Ierakstiet, lūdzu, kur Jūs dzīvojat (novadu vai pilsētu)!	
	Kā Jūs domājat – kur Jūs dzīvosiet pēc desmit (10) gadiem?	Pilsētā/pagastā, kur šobrīd dzīvoju Citā pilsētā Latvijā Citā pagastā Latvijā Citā valstī (ieraksti, kurā tieši):	1 2 3 4

5.3. MONITORINGA METODOLOĢIJA (SĀKOTNĒJĀ VERSIJA)

Mērķa grupas:	(1) Latvijā dzīvojošie jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem. (2) Latvijā strādājošie jaunatnes darbinieki.
Respondentu skaits mērķa grupās:	(1) Latvijā dzīvojošie jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem – ne mazāk kā 1000. (2) Latvijā strādājošie jaunatnes darbinieki – aprēķināms atbilstoši kopējam jaunatnes darbinieku skaitam konkrētajā gadā. Piebildes: a) Jauniešu skaitu aptaujas izlasē iespējams samazināt līdz 700 vai 500, ja nav pieejami pietiekami finanšu resursi 1000 jauniešu izlases nodrošināšanai. Vienlaikus jāņem vērā, ka samazinot aptaujas mērķa grupu izlasi, samazinās datu precizitāte, piemēram, pie 1000 jauniešu izlases datu statistiskā kļūda ir +/-3%, bet 500 jauniešu izlases gadījumā - +/-5%, kas kopumā veido 10% datu interpretācijas „koridoru”. b) Gan jauniešu, gan jaunatnes darbinieku izlases struktūru vēlamas definēt atbilstoši katras mērķa grupas statistiskajam portretam pēc dzimuma, vecuma, dzīvesvietas, tautības.
Pētījuma norises laiks:	Iesakāms pētījumus īstenot rudens vai pavasara mēnešu laikā, izvairoties no aptauju lauka darba organizēšanas vasaras mēnešos, kad ir ierobežota jauniešu sasniegšanas iespēja, kā arī vasaras brīvlaiks var būtiski ietekmēt pētījumā iekļautos mērījumus.
Aptaujas metodes:	(1) Latvijā dzīvojošie jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem – pašai aizpildāmās anketas, aptauju organizējot sadarbībā ar vispārīzglītojošām skolām, arodskolām un augstskolām, veidojot papildu izlasi ar atbilstošu metodi, lai sasniegtu jauniešus, kuri nemācās, bet strādā. Ja iespējams, veidot papildizlasi arī to jauniešu mērķa grupā, kuri nemācās un nestrādā, tomēr uz ziņojuma sagatavošanas brīdi uzskatām, ka šādas mērķa grupas sasniegšana ir ļoti ierobežota, sekojoši tās īstenošana drīzāk vērtējama kā neiespējama. Tās apzināšanai iespējams veidot atsevišķus pētījumus padziļināto jaunatnes jomas pētījumu ietvaros. (2) Latvijā strādājošie jaunatnes darbinieki – pašai aizpildāmās anketas, aptauju organizējot interneta aptaujas veidā, pēc Izglītības un zinātnes ministrijas nodrošinātiem respondentu kontaktiem (e-pastiem un/vai tālruņa nr.).